

Teatro Delusio

Het woord 'magie' kent verschillende definities. Zo zegt de Van Dale: "ma·gie (*de; v*) 1 toverkunst: zwarte magie toverij met behulp van duivelse machten 2 sprookjesachtig karakter: de magie van het Verre Oosten." Wikipedia schrijft, "magie of toverij is de vermeende kunst van het manipuleren van de werkelijkheid met behulp van speciale objecten, spreuken en rituelen op basis van verborgen krachten." Vraag 26 van het vmbo-examen drama 2019-1 ging over magie in het theater. Aan de leerling werd gevraagd te omschrijven op welke manier in het fragment magie zichtbaar wordt gemaakt. Hoewel een woordenboek gebruikt mag worden tijdens het examen, lijkt het begrip 'magie' behoorlijk abstract te zijn voor een vmbo-leerling. Toch begreep meer dan de helft van alle leerlingen precies hoe het blauwe licht een magisch gevoel creëerde, of dat de pop levend werd door het spel van de acteurs.

De resultaten

Dit jaar werden de vaardigheden van 369 eindexamenkandidaten vmbo drama getoetst aan de hand van twee theatervoorstellingen en een korte film. Tijdens de landelijke examenbespreking in Utrecht heerste er bij de aanwezige docenten voornamelijk ontevredenheid over de moeilijkheidsgraad van het examen. Dit bleek ook uit de Quickscan-vragen, die dit jaar door 31 docenten na afname werden beantwoord. Van hen vond 50% het examen 'moeilijk' en 44% het examen 'te moeilijk'. Het examen was volgens 91% van de ondervraagde docenten te lang.

Iets positiever was men over de inhoudelijke aansluiting van het examen op het gegeven onderwijs, want het merendeel (59%) vond dit voldoende. Gemiddeld werd het examen door deze groep docenten gewaardeerd met het cijfer 5,3.

Dat het examen moeilijker was dan het examen van 2018 bleek ook uit de technische gegevens, de toets- en itemanalyse. Zo was bijvoorbeeld de gemiddelde p'-waarde (moeilijkheidsgraadⁱ) van het examen .57 ten opzichte van .66 in 2018. De behaalde scores resulteerden in een N-term van 1,2. Het gemiddeld percentage onvoldoende kwam daardoor uit op 20,6 en het gemiddelde cijfer op een 6,3.

Meldingen

Dit jaar kwamen er meer meldingen via de Examenlijn binnen dan voorgaande jaren. Met name de vragen 2 en 20 werden meerdere keren ingestuurd. Bij vraag 2 moest de kandidaat verschillende soorten vormgevingsmiddelen benoemen en vervolgens uitleggen hoe deze de scène spannend maakten. Het stuitte veel docenten tegen de borst dat in het correctievoorschrift geluid wel was opgenomen, maar muziek niet. Dit zorgde niet alleen voor meldingen bij de Examenlijn, maar het leidde eveneens tot boze e-mails. Die boosheid kwam doordat in voorgaande examens het vormgevingsmiddel muziek bij dergelijke vragen wél was opgenomen als juist antwoord in het correctievoorschrift.

De reden waarom de examenmakers muziek niet als juist antwoord hebben opgenomen, is omdat in de dramasyllabus muziek niet wordt gezien als 'soort vormgevingsmiddel'. De syllabus is een leidend document voor de examenmakers en ligt ten grondslag aan de constructie. Overigens bleek uit de 'p'-waarde van .62 dat vraag 2 niet heel moeilijk was.

Bij vraag 20 werd aan de kandidaat gevraagd om in totaal vier elementen uit de muziek te benoemen, die oosters/Turks en westers klinken. Sommige docenten vonden deze vraag niet stroken met de syllabus; ze was te vakspecifiek en hoorde thuis in een examen muziek. Deze vraag is geconstrueerd naar aanleiding van het examendomein DR/K/7 'Drama en de andere kunsten', waartoe muziek behoort. Ook zijn dergelijke vragen eerder gesteld (zie bijvoorbeeld vraag 2 uit het cse drama 2018 en vraag 21 uit het cse drama 2015), waarbij de kandidaat eveneens behoorlijk muziekspecifieke elementen moest benoemen. Ondanks de commotie gaven de technische gegevens niets bijzonders weer. De p'-waarde was .59 en de vraag bleek zelfs onderscheidend te zijn: de minder vaardige leerling struikelde over deze vraag, terwijl de vaardige leerling de goede antwoorden wist te geven.

Moeilijkheidsgraad van de examens

Het examen in 2017 was met een N-term van 0,0 te gemakkelijk gebleken. Om de status en het aanzien van het vak drama te behouden, was het nodig om de komende examens goed op niveau te laten zijn, oftewel om ze iets moeilijker te maken. Op die manier maakt het examen duidelijker onderscheid tussen de vaardige en de minder vaardige leerling.

Als bijna alle kandidaten een examen met een voldoende afsluiten, betekent dit dat er geen onderscheid is gemaakt tussen de vaardige en de minder vaardige leerling, zoals bij het 2017 examen gebeurde. Er is dan weinig spreiding tussen de behaalde cijfers: de sterke leerling haalt geen acht of hoger, de zwakke leerling haalt geen vier of lager. Als examenmakers streven we een betere spreiding na.

De opdracht voor het examen 2018 was voor de examenmakers duidelijk: het examen moest een realistischer beeld geven van de vaardigheden van elke afzonderlijke kandidaat. Met een N-term van 0,2 zette dit examen heel voorzichtig een stijgende lijn in naar een hogere N-term. De N-term ligt altijd tussen 0,0 en 2,0: een 0,0 geeft aan dat het examen erg makkelijk was, 2,0 geeft aan dat het examen zeer moeilijk was. Ook met het examen 2019 werd wederom gestreefd naar een hogere N-term. Dat dit examen een hoge N-term zou krijgen, bleek uit de reacties via de Examenlijn, de examenbespreking, de Quicksan en uiteindelijk ook uit de toets- en itenanalyse. Uiteindelijk kreeg dit examen een N-term van 1,2.

In onderstaande tabel staan de gemiddelde p'-waarden per examenonderdeel. Dat de moeilijkheidsgraad van de begrippen vrij laag is, kan verklaard worden door het toetsen van nieuwe begrippen uit de syllabus, zoals het begrip 'associatie'.

gemiddelde p'-waarden per examenonderdeel	
begrippen	p' .53
ontwerpen	p' .52
beschouwen	p' .61
drama en maatschappij	p' .65
drama en andere kunsten	p' .46

Drie blokken

Buut vrijdag

Somedaymyprincewill.com

In het eerste blok werden vragen gesteld over de korte film *Buut vrij* van Feike Santbergen. De puber Pien moet van haar moeder verstoppertje spelen met haar twee veel jongere broertjes. Tijdens het verstoppertje spelen doet Pien een bijzondere ontdekking. Kandidaten moesten vragen beantwoorden over cliffhangers, spelgegevens, associaties, en drie manieren van non-verbale communicatie. De makkelijkste vraag van het examen stond in dit blok, namelijk vraag 3 met een 'p-waarde van .86. Leerlingen konden goed uitleggen wat het begrip cliffhanger betekent.

De voorstelling *Somedaymyprincewill.com* (*Opendagzalmijnprins.com*) van de Nederlands-Turkse acteur Sadettin Kirmiziyüz vormde het uitgangspunt voor het tweede blok. Kirmiziyüz maakte deze voorstelling samen met muziektheatercollectief The Sadists. In deze voorstelling vertelt Sadettin over zijn zusje Sare met wie hij samen in Nederland is opgegroeid. Ook vertelt hij over haar terugkeer naar Turkije. Een van de meest onderscheidende vragen in het examen was vraag 12, waarbij de kandidaat beide inspiratiebronnen voor de titel moest benoemen. Dit was geen eenvoudige vraag, bleek uit de 'p-waarde van .52.

In het derde blok stond de voorstelling *Teatro Delusio* van Familie Flöz centraal. *Teatro Delusio* is een mimevoorstelling over het leven achter de schermen van drie theatertechnici: Berndt, Ivan en Bob. Vraag 30 was de moeilijkste vraag van het examen met een p'-waarde van .04: Welke drie theatervormen zijn er in deze scènes te zien? Noem ze in de juiste volgorde. Tijdens de examenbespreking werd er onduidelijkheid opgemerkt bij vraag 33, die ging over de cue. Er was discussie over de inzet van de cue, die een leerling verschillend zou kunnen benoemen. Dit leek te komen door de lengte van het filmfragment. Daarnaast kent deze voorstelling een ingewikkeld gegeven: het verhaal speelt zich af achter de coulissen, dus als personages het toneel opkomen dan ziet de toeschouwer ze niet - en de leerling dus ook niet. Vanwege de algehele verwarring die ontstond, is besloten deze vraag eruit te halen.

Het examen in 2020

Vorig jaar werd in het artikel 'Het vmbo-examen drama 2018-1' geschreven over een stijgende lijn naar een moeilijker examen, waarbij de docent werd opgeroepen om het examen op rechtvaardige wijze te corrigeren. Het streven is nu om het niveau rond een N-term van 1,0 te handhaven. Ook is het plan opgevat om voorafgaand aan de examenbespreking van volgend jaar een vragenuurtje voor docenten te organiseren. De examenmakers zullen dan algemene vragen beantwoorden over de examens vmbo drama, maar kunnen eveneens informatie geven over de totstandkoming van een examen. Via email en de site van de BDD zal gekeken worden of die behoefte er is.

Marieke Kraft, toetsdeskundige drama vmbo, Cito

p'-waarde: getal dat de moeilijkheidsgraad van een vraag aangeeft. Maximum: 1.00, minimum: .00. De p'-waarde wordt berekend door de gemiddelde score op een vraag te delen door de maximaal te behalen score op die vraag. Een p'-waarde boven .85 wijst op een (extreem) makkelijke vraag en een p'-waarde beneden .30 wijst op een (extreem) moeilijke vraag.